

Анна ПОДП'ЯТНІКОВА
Університет митної справи та фінансів

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ТРАНЗИТИВНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Визначається концептуальна сутність поняття «державна політика розвитку транзитивного простору» як базова категорія, розуміння якої забезпечить визначення основних напрямів та функцій держави в контексті розвитку транзитивного простору України. Обґрунтовується, що державна політика розвитку транзитивного простору складається з економічної, фінансової, аграрної, транспортної, зовнішньоекономічної, соціальної політики. Встановлюється, що така політика формується та реалізується за допомогою інформаційних, фінансових, владних та структурних інструментів.

Ключові слова: транзитивний простір, державна політика, державне управління, напрями державної політики.

Anna Podpiatnikova. State policy of the transitive space development of Ukraine

The basic category in public-administrative aspect of scientific support which will foster long-term development of the state is determined. It is proved that this category is the concept of a transitive space. The essence of the concepts of transitive society and the environment are defined. It is proved that a concept transitive space is a broader in public-administrative aspect than transitive society and the environment.

Key words: transitive space, state policy, public administration, direction of state policy.

Трансформаційні процеси впливають на діяльність держави, у тому числі на інтеграційну активність України та швидкість впровадження реформ, реалізація яких має узгоджуватися зі світовими тенденціями та внутрішніми потребами країни, що зумовлює необхідність формування цілепогодженої державної політики, яка повинна орієнтуватися на підвищення добробуту країни та відповідно її громадян. Сьогодні в Україні реформуються всі сфери: державного управління, судової, податкової систем, державних закупівель, системи охорони здоров'я, освіти, фінансового сектору тощо. Унаслідок вищезазначених дій має поліпшитись українська економіка та політика, зокрема зрости ВВП на душу населення, сформуватися сприятливий інвестиційний клімат. Проте на перших стадіях реалізації реформ стає зрозумілим, що можливість досягнення цього малоімовірна, що обумовлено процесом затягування їх проведення. Усе вищенаведене зумовлює потребу в аналізі державної політики та створенні відповідного наукового підґрунтя.

Формуванню ефективної моделі державного управління присвячені роботи В. Бакуменка, В. Бондаренка, В. Лугового, Б. Колеснікова, В. Князева, В. Куценка, Б. Кравченка, Н. Липовської, Г. Мостового, С. Серьогіна, Ю. Сурміна, О. Якубовського. Питання удосконалення державної політики приділяли увагу такі українські та зарубіжні вчені: Е. Вайнінг, Д. Веймер, О. Кілієвич, В. Ребкало, В. Тергичка.

Державну політику за різними аспектами досліджували О. Борисенко (зовнішньоекономічна політика), А. Васильєв (молодіжна політика), О. Карпенко (сервісно орієнтована державна політика), М. Кравченко (соціальний захист населення), Н. Кризина (охорона здоров'я), О. Кучабський (забезпечення житлом у сільській місцевості), Н. Малиш (екологічна політика), Є. Романенко (комунікативна політика), Г. Рябцев (ринок нафтопродуктів), О. Чечель (економічна політика), О. Шиян (освітня політика). Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць, більшість досліджень присвячені розвитку конкретної сфери. Як наслідок виникає

потреба в розробленні системних заходів для її розвитку в цілому, що забезпечить уніфікацію підходів та пришвидшить управління цими процесами.

Метою статті є деталізація сутності поняття «державна політика розвитку транзитивного простору» та визначення її основних напрямів.

Державна політика є всеохоплюючим поняттям. На її формування та реалізацію впливають внутрішні та зовнішні чинники. Розвиток України потребує створення ефективної державної політики, що забезпечить довгостроковий її розвиток.

У науковій літературі з державного управління державну політику розглядають:

- як дії системи органів державної влади згідно з визначеними цілями, напрямами, принципами для вирішення сукупності взаємопов'язаних проблем у певній сфері суспільної діяльності [5, с. 144];

- напрям дій або утримання від них, обраний органами державної влади для вирішення певної проблеми або сукупності взаємопов'язаних проблем [2, с. 122];

- пропонувані курс діяльності уряду для задоволення потреб чи використання можливостей, сформульований із зазначенням очікуваних результатів та їх впливу на наявний стан справ і конкретне вирішення проблем [5, с. 144];

- засіб, що дозволяє державі досягнути певної мети в конкретній сфері, застосовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, які є в його розпорядженні [2, с. 122];

- вибір державними інституціями між діяльністю та бездіяльністю з вирішення суспільних проблем [7, с. 4];

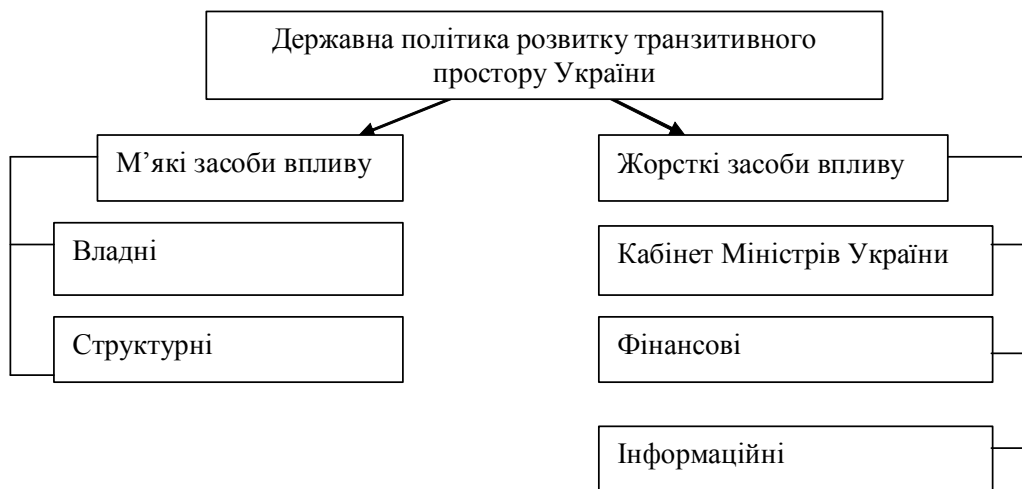
- відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювана ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [4, с. 6].

Отже, науковці розглядають державну політику як дії, або напрям дій органів державної влади, або як засіб, що забезпечує досягнення бажаної мети, або як принципове керівництво до дії.

Перетворення в правовому, економічному, культурному, інформаційному просторах зумовили зміни в процесі формування та реалізації державної політики. Зокрема, протягом останніх років українська державна політика стає все більш орієнтованою на досягнення бажаних показників розвитку. Постійні зміни у владі та структурні трансформації (поява одних інституцій, ліквідація інших або їх об'єднання) підтверджують наявність транзитивних процесів у країні, що пов'язано з пошуком ефективної моделі державного управління Україною. Водночас розвиток інформаційних технологій також безпосередньо впливає на формування та реалізацію державної політики в усіх сферах. Усе вищезазначене висуває нові завдання перед урядом та державою щодо формування життєздатної політики розвитку транзитивного простору України. Головним показником успішності будь-якої державної політики, у тому числі в напрямі розвитку транзитивного простору України, має стати досягнення поставлених цілей.

В. Бакуменко та С. Попов виділяють чотири головні інструменти державної політики, а саме: інформаційний (пов'язаний із наданням та збиранням інформації, консультуванням тощо), який відносять до м'яких засобів впливу; фінансовий (пов'язаний з економічними важелями впливу), що може здійснюватися як м'якими (пільги, дотації, дозволи, цільові інвестиції), так і жорсткими (заборони, штрафи, ліміти) засобами впливу; владний (влада, повноваження, здатність держави забороняти і дозволяти), що здебільшого застосовує жорсткі методи впливу (законодавство та адміністрування); структурний, який передбачає використання власних державних організаційних засобів втілення політики в життя, тобто державних організацій, установ та підприємств [1, с. 52 – 53; 2, с. 123].

На нашу думку, у контексті розвитку державної політики розвитку транзитивного простору основними інструментами є владний, структурний, інформаційний та фінансовий (рисунки).

Інструменти державної політики розвитку транзитивного простору України

Під час розробки та створення плану соціально-економічного розвитку України мають ураховуватися економічна, фінансова, аграрна, транспортна, зовнішньоекономічна, соціальна та регіональна політика.

Економічна політика враховує грошову, інвестиційну, цінову та промислову політику. Фінансова політика складається з податкової та митної політики. Аграрна політика стосується процесів розвитку села, сільського господарства та тваринництва. Транспортна політика полягає в розвитку транспортної інфраструктури та мережі доріг. Зовнішня політика відповідає за формування відносин з іншими державами, всесвітніми організаціями. Соціальна політика враховує сферу охорони здоров'я, освітні заклади. Якість життя населення, його соціальне забезпечення та стан розвитку підприємств обумовлюють важливість регіональної політики.

Згідно з Конституцією України Верховна Рада України визначає засади зовнішньої та внутрішньої політики (ст. 85), а здійснення внутрішньої та зовнішньої політики є компетенцією Кабінету Міністрів України (ст. 116).

В Україні державна політика розвитку транзитивного простору визначається Верховною Радою України відповідно до Конституції України і здійснюється органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [5, с. 145].

Державна політика розвитку транзитивного простору – це дії органів державної влади, спрямовані на розв'язання комплексу проблем, пов'язаних із розвитком транзитивного простору України з метою забезпечення ефективності його роботи, поліпшення функціонування тощо відповідно до поставлених цілей, напрямів, принципів здійснення.

У 1991 р. в Україні розпочався процес внутрішніх трансформаційних змін (правових, економічних, політичних, соціальних), який продовжується й сьогодні. Держава постійно перебуває в цьому мінливому стані. Сьогоднішня державна політика є цілеспрямованою, орієнтованою на результат. Тому, досліджуючи процес трансформаційних змін, доцільно говорити про транзитивний простір та формування відповідної державної політики в ньому.

У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» визначається, що метою

діяльності українського уряду є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [6].

Відповідно до вищезазначеного в Україні мають бути забезпечені необхідні передумови для її прискореного розвитку; підвищена конкурентоспроможність національної економіки; сформована та реалізована державна політика, спрямована на структурну перебудову промисловості та розвиток інноваційно-інвестиційної моделі економічного зростання; розвиток України як високотехнологічної держави; здійснена активна аграрна політика, спрямована на швидке подолання кризових процесів; глибоку перебудову соціальної сфери у напрямі підвищення стандартів життя населення [3, с. 361].

Таким чином, основними напрямками державної політики розвитку транзитивного простору України мають стати:

- формування сприятливих зовнішніх та внутрішніх умов для прогресивного зростання України за всіма напрямками [5, с. 145];
- створення гідних умов для розвитку українського суспільства;
- реалізація восьми першочергових реформ (оновлення влади та антикорупційної реформи, судової реформи, реформи правоохоронної системи, реформи системи національної безпеки та оборони, дерегуляція та розвиток підприємництва тощо) та двох програм (енергозалежності та популяризації України у світі);
- позиціонування України на міжнародній арені як держави, що здійснює всі заходи / реформи для наближення до європейських стандартів.

Державна політика розвитку транзитивного простору України є основною діяльністю уряду, пов'язаною з формуванням та розвитком європейської України і визначенням основних заходів під час проведення реформ. Розвиток України супроводжується проведенням реформ та формуванням державної політики розвитку транзитивного простору України, що полягає у формуванні напрямів дій для розвитку транзитивного простору України. Основними напрямками державної політики розвитку транзитивного простору має стати реалізація 10 першочергових заходів, визначених у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Перспективою подальших наукових досліджень є дослідження особливостей державної політики розвитку транзитивного простору України.

Список використаних джерел /List of references

1. **Бакуменко В. Д.** Державна політика // Державне управління : словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – Київ : Вид-во УАДУ, 2002. – С. 52 – 53 [Bakumenko V. D. Derzhavna polityka // Derzhavne upravlinnia : slovnyk-dovidnyk / za zah. red. V. M. Kniazieva, V. D. Bakumenka. – Kyiv : Vyd-vo UADU, 2002. – S. 52 – 53].
2. **Бакуменко В. Д.** Державна політика / В. Д. Бакуменко, С. А. Попов // Енцикл. держ. упр. : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2011. – Т. 4 : Галузеве управління. – С. 122 – 123 [Bakumenko V. D. Derzhavna polityka / V. D. Bakumenko, S. A. Popov // Entsykl. derzh. upr. : u 8 t. / nauk.-red. kolehiia : Yu. V. Kovbasiuk [ta in.] ; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. – Kyiv : NADU, 2011. – Т. 4 : Haluzeve upravlinnia. – S. 122 – 123].
3. **Ковбасюк Ю. В.** Місія держави / Ю. В. Ковбасюк, В. Д. Бакуменко // Енцикл. держ. упр. : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління. – С. 361 [Kovbasiuk Yu. V. Misiia derzhavy / Yu. V. Kovbasiuk, V. D. Bakumenko // Entsykl. derzh. upr. : u 8 t. / nauk.-red. kolehiia : Yu. V. Kovbasiuk [ta in.] ; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. – Kyiv : NADU, 2011. – Т. 1 : Teoriia derzhavnoho upravlinnia. – S. 361].
4. **Рєбало В. А.** Державна політика: аналіз та впровадження в Україні : конспект лекцій до навч. модуля / В. А. Рєбало, В. В. Тертичка. – Київ : Вид-во УАДУ, 2002. – 80 с. [Rebalo V. A. Derzhavna polityka: analiz ta vprovadzhennia v Ukraini : konspekt lektsii do

Public administration mechanisms

navch. modulia / V. A. Rebkalov, V. V. Tertychka. – Kyiv : Vyd-vo UADU, 2002. – 80 s.].

5. **Розпутенко І. В.** Державна політика / І. В. Розпутенко // Енциклопед. слов. з держ. упр. / уклад. : Ю. П. Сурмін [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2010. – С. 144 – 145 [Rozputenko I. V. Derzhavna polityka / I. V. Rozputenko // Entsykloped. slovnyk z derzh. upr. / uklad. : Yu. P. Surmin [ta in.] ; za red. Yu. V. Kovbasiuka [ta in.]. – Kyiv : NADU, 2010. – S. 144 – 145].

6. **Стратегія** сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [Stratehiia staloho rozvytku «Ukraina – 2020» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 sich. 2015 r. № 5/2015. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>].

7. **Тертичка В. М.** Державна політика: аналіз і впровадження в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. управ. : 25.00.01 / Валерій Володимирович Тертичка ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2004. – 40 с. [Tertychka V. M. Derzhavna polityka: analiz i vprovadzhenia v Ukraini : avtoref. dys. ... d-ra nauk z derzh. uprav. : 25.00.01 / Valerii Volodymyrovych Tertychka ; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. – Kyiv, 2004. – 40 s.].

Надійшла до редколегії 11.04.17